

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

تحلیلی پیرامون مبانی و مفاهیم الگوهای
رشد و توسعه اقتصادی در نظام اقتصاد اسلامی

AN ANALYSIS ABOUT BASES AND
CONCEPTS OF ECONOMIC GROWTH
AND DEVELOPMENT MODELS IN
ISLAMIC ECONOMIC SYSTEM

کتابخانه مرکزی دانشگاه امام صادق (ع)

شماره ثبت ۷۲
شماره ۴

باسمه تعالی

دانشگاه امام صادق (ع)

دانشکده اقتصاد و معارف اسلامی

مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران
تهیه مدارک

۱۳۷۴ / ۵۸ / ۱۱

تحلیلی پیرامون مباحث و مفاهیم الگوهای رشد و توسعه اقتصادی در نظام اقتصادی اسلامی

پایان نامه کارشناسی ارشد پیوسته معارف اسلامی و اقتصاد

استاد راهنما : آقای دکتر مسعود درخشان

استاد مشاور : حجت الاسلام والمسلمین جناب

آقای غلامرضا مصباحی

نگارش از : حسین آزاد دانا

دانشجوی کارشناسی ارشد پیوسته

رشته معارف اسلامی و اقتصاد

مرداد ماه ۱۳۷۱

باسمه تعالی

دانشکده اقتصاد و معارف اسلامی مشورالنفی که نویسنده در این باره نامه اظهار کرده

است. نمی باشد.

تقدیم به:

انبیاء، چهارده معصوم علیهم السلام، صدیقین، شهدا و صالحین، و تمامی
کسانی که در راه اعتلای کلمه الله و برپایی حکومت عدل اسلامی مخلصانه
گامی برداشته اند، بخصوص رهبر فقید و بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران،
حضرت امام خمینی (ره).

«فهرست مطالب»

صفحه	عنوان
۱-۵.....	پیشگفتار.....
۷-۴۷.....	بخش اول - کلیاتی پیرامون ماهیت رشد و توسعه اقتصادی در نظام اقتصاد اسلامی.....
۷-۹.....	مقدمه.....
۱۰-۱۱.....	فصل اول - مشخصات نظام اقتصاد اسلامی.....
۱۱-۱۳.....	۱-۱-۰- تعریف نظام اقتصاد اسلامی.....
۱۳.....	۱-۲-۰- اهداف کلی نظام اقتصاد اسلامی.....
۱۳.....	الف) حاکمیت سیاسی اسلام.....
۱۴.....	ب) تحکیم ارزشهای معنوی و اخلاقی.....
۱۴.....	پ) توازن اقتصادی.....
۱۴.....	ت) عدالت اجتماعی.....
۱۵.....	ث) استقلال اقتصادی.....
۱۶.....	ج) حداکثرکارایی.....
	۱-۰-۱- رشد و توسعه اقتصادی
	۲-۰-۲- تامین رفاه عمومی
۱۷-۱۸.....	۱-۳-۰- علل و عوامل ضرورت شناخت نظام اقتصاد اسلامی.....
۱۸.....	الف) عدم تدوین مکتب اقتصادی اسلام.....
۱۸-۲۰.....	ب) ناهماهنگی ظاهری نصوص و مآخذ اسلامی.....
۲۰-۲۱.....	پ) خطر التقاط.....
۲۱.....	ت) مشکلات اجرایی.....
۲۲.....	۱-۴-۰- منابع اصلی کشف نظام اقتصاد اسلامی.....

«فهرست مطالب»

عنوان	صفحه
الف) آیات و روایات	۲۲
ب) قوانین مالی و مدنی	۲۲-۲۳
پ) مفاهیم اقتصادی	۲۳
۱-۵- اصول، ارکان و صفات نظام اقتصادی اسلامی	۲۳-۲۶
۱-۶- مبانی فلسفی (مفاهیم مبتنی) نظام اقتصاد اسلامی	۲۶
الف) مبانی فلسفی حاکم بر کیفیت روابط انسانها با خدا	۲۶-۲۷
ب) مبانی فلسفی حاکم بر روابط انسانها با یکدیگر	۲۷-۲۹
پ) مبانی فلسفی حاکم بر روابط انسانها با سایر موجودات و طبیعت	۲۹-۳۰
۱-۷- اصول موضوعه در نظام اقتصاد اسلامی	۳۰-۳۱
۱-۸- استخدام قوانین علم اقتصاد در نظام اقتصاد اسلامی	۳۱-۳۴

فصل دوم - مشخصات رشد و توسعه اقتصاد اسلامی

۲-۱- تعاریف رشد و توسعه اقتصاد اسلامی	۳۵-۳۶
الف) تعریف رشد اقتصاد اسلامی	۳۶-۳۸
ب) تعریف توسعه اقتصاد اسلامی	۳۸-۳۹
۲-۲- هدف از رشد و توسعه اقتصاد اسلامی	۳۹-۴۱
۲-۳- ضرورت رشد و توسعه اقتصاد اسلامی	۴۱-۴۳
۲-۴- ویژگیهای رشد و توسعه اقتصاد اسلامی	۴۳-۴۵
۲-۵- مراحل و فرآیند توسعه اقتصاد اسلامی	۴۵
الف) ابعاد مادی فرآیند توسعه اقتصاد اسلامی	۴۵-۴۶

«فهرست مطالب»

صفحه	عنوان
۴۶-۴۷.....	ب) ابعاد معنوی فرآیند توسعه اقتصاد اسلامی
۴۸-۱۷۲.....	بخش دوم - عوامل رشد و توسعه اقتصادی در نظام اقتصاد اسلامی
۴۹-۵۰.....	مقدمه
	فصل اول - عوامل بنیادین رشد و توسعه اقتصاد اسلامی
۵۱-۵۲.....	۱-۱- منابع طبیعی و تولیدی
۵۳-۵۴.....	الف) اهمیت منابع طبیعی و تولیدی
۵۴-۵۹.....	ب) اشکال منابع طبیعی و تولیدی
	۱- زمین
	۲- معدن
۶۰-۶۱.....	پ) منابع طبیعی روانه و انباره در توسعه اقتصادی
۶۱-۶۴.....	ت) ملاک و مناط توزیع و تخصیص و تملیک منابع طبیعی
۶۴-۶۸.....	ث) فراوانی و وفور منابع طبیعی و تولیدی
	۱- اثبات وفور منابع طبیعی و تولیدی از دیدگاه آیات و روایات
	۲- اثبات وفور منابع طبیعی و تولیدی از دیدگاه دانش بشری
۶۹-۷۳.....	ج) علل کمبودها و نارسائیهای منابع طبیعی و تولیدی در ارتباط با توسعه نیافتگی
	۱- سیاستهای نادرست تولید
	۲- سیاستهای نادرست توزیع
	۳- سیاستهای نادرست مصرف
	۴- سیاستهای نادرست ذخیره و نگهداری منابع

«فهرست مطالب»

صفحه	عنوان
۷۳-۷۵.....	۲-۱-۰- جمعیت و نیروی انسانی.....
۷۵-۸۰.....	الف) نقش سیاستهای جمعیتی در توسعه اقتصاد اسلامی.....
۸۰-۸۳.....	ب) نیروی محرکه رشد جمعیت در پرورش نیروی انسانی.....
۸۳-۹۱.....	پ) دیدگاههای جمعیت‌شناسی در توسعه اقتصادی.....
	۰۱- طرفداران افزایش جمعیت
	۰۲- مخالفان افزایش جمعیت
	۰۳- طرفداران جمعیت ثابت
	۰۴- طرفداران جمعیت متناسب
۹۱-۹۴.....	ت) خانواده در توسعه اقتصاد اسلامی.....
۹۴-۹۷.....	ک) نظریه کنترل رشد جمعیت (عوامل شکل‌گیری نظریه کنترل رشد جمعیت در توسعه اقتصاد اسلامی.....
	۰۱- عوامل فکری و اعتقادی
	۰۲- انگیزه‌ها و عوامل روانی
	۰۳- عوامل و انگیزه‌های اجتماعی
	۰۴- اهداف و انگیزه‌های اجتماعی
	۰۵- اهداف و انگیزه‌های اقتصادی
۹۷-۱۰۰.....	۳-۱-۰- سرمایه و سرمایه‌گذاری.....
۱۰۱-۱۰۳	الف- مفاهیم سرمایه و سرمایه‌گذاری
	۰۱- مفهوم سرمایه
	۰۲- مفهوم سرمایه‌گذاری
۱۰۳-۱۰۷.....	ب) اهمیت و ضرورت تشکیل سرمایه در توسعه اقتصاد اسلامی.....

«فهرست مطالب»

صفحه	عنوان
۱۰۷-۱۱۲.....	پ) اقسام سرمایه و سرمایه گذاری در توسعه اقتصاد اسلامی
	۰۱- اقسام سرمایه
	۰۲- اقسام سرمایه گذاری
۱۱۲-۱۱۴.....	ت) آثار گردش سرمایه ها در توسعه اقتصاد اسلامی
۱۱۴-۱۱۷.....	ث) راههای تجهیز پس انداز در جریان سرمایه گذاری
۱۱۷-۱۳۲.....	ج) شیوه های سرمایه گذاری در توسعه اقتصاد اسلامی
	۰۱- مضاربه
	۰۱۰۱- کیفیت تخصیص ریسک در عقد مضاربه
	۰۲- مشارکت
	۰۳- دین
۱۳۲-۱۳۹.....	چ) مکانیسم سرمایه گذاری در بانکداری اسلامی
	۰۱- منابع تأمین مالی بانکهای اسلامی در مکانیسم سرمایه گذاری
	۰۲- روشهای سرمایه گذاری در بانکداری اسلامی
	۰۲۰۱- مضاربه
	۰۲۰۲- مشارکت
	۰۲۰۳- فروش اقساطی
	۰۲۰۴- اجاره
۱۴۰-۱۴۱.....	۱-۴- تکنولوژی
۱۴۱-۱۴۲.....	الف) مفهوم تکنولوژی
۱۴۲-۱۴۳.....	ب) علل و عوامل پذیرش تکنولوژی مدرن در توسعه اقتصاد اسلامی

«فهرست مطالب»

صفحه	عنوان
------	-------

- پ) ویژگیهای کاربرد تکنولوژی در توسعه اقتصاد اسلامی..... ۱۴۴-۱۴۶
- ت) تحلیل ساختار تکنولوژی در توسعه اقتصاد اسلامی..... ۱۴۶-۱۴۷
- ث) نقش نظام ارزشی اسلام بر کاربرد تکنولوژی در توسعه اقتصاد اسلامی..... ۱۴۷-۱۵۱

فصل دوم - عوامل موثر بر رشد و توسعه اقتصاد اسلامی

- ۰۲-۱- پویایی و دگرگونی ساختاری..... ۱۵۲-۱۵۳
- ۰۲-۲- ساخت و ابعاد بازار..... ۱۵۳-۱۵۶
- ۰۲-۳- تخصیص بهینه و مشروع منابع اقتصادی..... ۱۵۷-۱۵۹
- ۰۲-۴- توزیع عادلانه درآمدها..... ۱۵۹-۱۶۲
- ۰۲-۵- روابط اقتصادی بین الملل..... ۱۶۲-۱۶۳
- ۰۲-۶- اشتغال کامل نیروی انسانی..... ۱۶۳-۱۶۵
- ۰۲-۷- برنامه ریزی توسعه اقتصادی..... ۱۶۵-۱۶۸
- ۰۲-۸- سیستم آموزش و تحقیقات اقتصادی..... ۱۶۹-۱۷۲

بخش سوم - دکترین رشد و توسعه اقتصادی در نظام اقتصاد اسلامی..... ۱۷۳-۲۱۶

- مقدمه..... ۱۷۴-۱۷۵
- فصل اول - متدولوژی اسلام در تبیین الگوهای رشد و توسعه اقتصادی..... ۱۷۶-۱۸۱

فصل دوم - اهداف سیاست توسعه اقتصاد اسلامی..... ۱۸۲-۱۸۴

- ۰۲-۱- توسعه منابع انسانی..... ۱۸۴-۱۸۵

«فهرست مطالب»

صفحه	عنوان
۱۸۵-۱۸۷.....	۲-۲- توسعه تولید سودمند.....
۱۸۷.....	الف) هدف تولید.....
۱۸۸-۱۹۰.....	ب) اقسام تولید.....
۱۹۰-۱۹۱.....	پ) کیفیت تولید.....
۱۹۱-۱۹۲.....	ت) حجم تولید.....
۱۹۲-۱۹۴.....	ث) وسایل و روشهای رشد تولید.....
	۰۱- وسایل و ابزار فکری و فرهنگی
	۰۲- وسایل و ابزار قانونی
۱۹۴-۱۹۵.....	ج) ترکیب عوامل تولید.....
۱۹۵.....	۲-۳- تامین رفاه عمومی.....
۱۹۵-۲۰۶.....	الف) ایجاد یک سیستم نوین تامین اجتماعی.....
	۰۱- زکات
	۰۲- خمس
	۰۳- سایر مالیاتهای اسلامی
۲۰۶-۲۰۸.....	ب) توزیع عادلانه ثروت و درآمد.....
۲۰۸-۲۰۹.....	۲-۴- توسعه متعادل.....
۲۰۹-۲۱۱.....	۲-۵- اتکاء بر توسعه درونزا.....
۲۱۱-۲۱۳.....	۲-۶- تکنولوژی مدرن.....
۲۱۴-۲۱۵.....	۲-۷- استقلال اقتصادی.....
۲۱۵-۲۱۶.....	۲-۸- وحدت و همبستگی عظیم دنیای اسلام.....

«فهرست مطالب»

صفحه	عنوان
------	-------

بخش چهارم - مبانی ارزشی و تحلیلی رشد و توسعه اقتصادی ۲۱۷-۲۲۵
 در نظام اقتصاد اسلامی

مقدمه ۲۱۸-۲۱۹

فصل اول - مبانی ارزشی رشد و توسعه اقتصاد اسلامی ۲۲۰-۲۲۱

۱-۱- پایه‌ها و زیربناهای فلسفی و جهان‌بینی رشد و توسعه اقتصاد اسلامی

الف) اصل توحید ۲۲۲-۲۲۵

ب) اصل ربوبیت و رزاقیت ۲۲۵-۲۲۶

پ) اصل استخلاف و امامتداری انسان ۲۲۷-۲۲۹

ت) اصل نبوت و امامت ۲۲۹-۲۳۰

ث) اصل عدل و قسط ۲۳۱-۲۳۶

۱-۱- عدالت اجتماعی

۱-۲- عدالت اقتصادی

ج) اصل معاد ۲۳۶-۲۳۷

چ) اصل مالکیت ۲۳۷-۲۴۰

۱-۲- پایه‌ها و زیربناهای اخلاقی، اجتماعی و فرهنگی رشد و توسعه اقتصاد اسلامی

الف) اصل تقوی ۲۴۰-۲۴۱

ب) اصل تزکیه ۲۴۳

پ) اصل عفاف و کفاف ۲۴۳-۲۴۴

ت) اصل انفاق ۲۴۴-۲۴۶

ث) اصل آزادی ۲۴۶-۲۵۱

«فهرست مطالب»

صفحه	عنوان
۲۵۱-۲۵۲.....	ج) اصل تعاون.....
۲۵۳-۲۵۴.....	فصل دوم - نقش اجتهاد و احکام ثانویه بر رشد و توسعه اقتصاد اسلامی.....
۲۵۵-۲۶۲.....	۲-۱- نقش اجتهاد بر رشد و توسعه اقتصاد اسلامی.....
۲۶۲-۲۷۴.....	۲-۲- نقش احکام ثانویه بر رشد و توسعه اقتصاد اسلامی.....
۲۷۵-۲۷۹.....	فصل سوم - نقش دولت و حکومت بر رشد و توسعه اقتصاد اسلامی.....
۲۸۰-۲۸۵.....	۳-۱- وظایف دولت اسلامی در رشد و توسعه اقتصادی.....
۳۸۵-۳۸۶.....	۳-۲- سیاستها و استراتژیهای دولت اسلامی در رشد و توسعه اقتصادی.....
۲۸۷-۲۹۲.....	الف) سیاستهای مالی.....
	۱- سیاست مالیاتی
	۲- سیاست توزیع عادلانه درآمدها
	۳- سیاست کنترل سرمایه گذاری بخش خصوصی و عمومی
	۴- سیاست مخارج عمومی
۲۹۳-۲۹۵.....	ب) سیاستهای پولی.....
	۱- سیاست کنترل جریانهای پولی
	۲- سیاست کنترل شبکه بانکیها
۲۹۶-۲۹۷.....	فصل چهارم - مقایسه‌ای تحلیلی از مبانی و مفاهیم الگوهای رشد و توسعه اقتصادی.....
	در نظامهای اقتصادی اسلام، سرمایه‌داری و کمونیسم
۲۹۷-۳۰۲.....	۴-۱- ماهیت رشد و توسعه اقتصادی.....

«فهرست مطالب»

صفحه	عنوان
------	-------

۳۰۲-۳۰۴.....	۰۴-۲- جایگاه انسان در رشد و توسعه اقتصادی.....
۳۰۴-۳۰۶.....	۰۴-۳- نقش عوامل تولید در رشد و توسعه اقتصادی.....
۳۰۶-۳۰۸.....	۰۴-۴- عامل قدرت اقتصادی در رشد و توسعه اقتصادی.....
۳۰۸-۳۱۱.....	۰۴-۵- مکانیسم روابط و نیروهای تولیدی در رشد و توسعه اقتصادی.....
۳۱۱-۳۱۵.....	۰۴-۶- روابط مصرف و تولید در رشد و توسعه اقتصادی.....
۳۱۵-۳۱۸.....	۰۴-۷- برنامه ریزی توسعه اقتصادی.....
۳۱۸-۳۲۱.....	۰۴-۸- سیستم توزیع درآمد در رشد و توسعه اقتصادی.....
۳۲۱-۳۲۵.....	۰۴-۹- نقش دولت در رشد و توسعه اقتصادی.....

۳۲۶-۳۲۷..... مقدمات و روش تحقیق

۳۲۷-۳۳۲..... جمع بندی و نتیجه گیری.....

۳۳۳-۳۴۱..... منابع و مآخذ.....

۰۱- منابع فارسی

۰۲- منابع عربی

۰۳- منابع انگلیسی